

בכל דור ודור חייב האדם להוכיח את עצמו ולהתעורר מחדש כל אחד ואחד לפי מצבו האישי, בפרט בימים הללו, כלשון הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג הל' ד'), "עורו ישנים משנתכם ונרדמין הקיצו מתרדמתכם", כפל את לשונו, כי יש הבדל בין נרדמים לישנים. (לבוש יוסף)

כדי להתעורר לתשובה יש להרהר על יום המיתה שכבר אמר שלמה המלך: "טוב ללכת לבית האבל מאשר ללכת לבית המשתה והחי יתן אל לבו".

שאל האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל: אנו אומרים בתפילת יוה"כ ובברכות ההפטרה "ברוך אתה ה' מלך מוחל וסולח לעוונותינו" וכו'. ולכאורה צריך ביאור: איך אנו חותמים ברכה זו עם שם ה', והרי יש חשש שמא ח"ו לא יסלח בורא עולם על העוונות, וא"כ נמצא שברכנו ברכה לבטלה?

והשיב, הא למה הדבר דומה? לאב שיש לו בן חביב עליו מאוד ויש לאב תענוג להשתעשע עם הבן, והיה ביד האב תפוח גדול ויפה והיה מציע את התפוח לבן, וכשהיה הבן מושיט ידו לקחת את התפוח, חוזר בו האב ומשיב ידו. ככה עשה האב כמה פעמים, כדי להשתעשע עם בנו. אך הבן שהיה פיקח קם ובירך: ברוך את ה' וכו' בורא פרי העץ!! ואז היה האב מוכרח לתת לו את התפוח, כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה.

כמו כן אנחנו מברכים ביוה"כ "ברוך אתה ה' מלך מוחל וסולח" וכו', כדי שהשם יתברך ודאי שימחול לנו על עוונותינו, כדי שלא יהיה חשש ברכה לבטלה...

בספר "הצדיק ר' שלמה" שנכתב על רבי שלמה בלוך, תלמיד החפץ חיים מובא בשם החפץ חיים משל נפלא להמחיש את פחד יום הדין. המשל הוא על מעשה אמיתי שאירע בעת מלחמת העולם הראשונה בבחור ישיבה שנתפס ע"י השוטרים. גזרו עליו עונש מות. השוטרים כיוונו כנגדו מכונת יריה, ובעוד הם מנסים לירות עליו, אירעה תקלה במכונת היריה, ובמשך רבע שעה ניסו לירות בו ולא הצליחו. בינתיים הצליח הבחור לברוח מהם ולהציל את נפשו, ומרוב הפחד שהיה לו באותה שעה, הלבינו שערותיו.

אמר על כך החפץ חיים שסיפור זה הוא משל נפלא עד כמה צריך האדם לפחוד מיום הדין, ולהמחיש בחוש כיצד יהיה ירא וחרד ביום בו יפרטו לפניו את כל מעשיו ומחשבותיו לפרטיהם. (מורשת אבות)

ישראל לסגולתו

לנדודי שנה

להסובל מנדודי שנה, וכן מאד בקריאת שמע שעל המטה בברכת "המפיל חבלי שנה על עיני ותנומה על עפעפי", וכן קשאומר: "השפינו אבינו לשלום" וכן שישפיהו ה' בשנה ערבה. ויאמין שענין השנה מסור בידי ה' בלבד להפיל חבלי שנה ותנומה על האדם, או חלילה ליסרו בנדודי שנה, שכן באמור לעיל (אות לח) ענין השנה הוא אחד מנפלאות הבורא שאינו מובן בדרך הטבע כלל. ובכח אמונה זו שיתחזק בידעיה זו ויתפלל לה' שייפיל על עיניו שנה כדי שיתחזק גופו בעבודת ה' יזכה לישועה, שכן בכח זה שמסלק האדם הסבות טבעיות ותולה הכל בהשגחה זה עצמו הסגלה הנפלאה ביותר מפל לגרש המקרים והטבעים ולהמתיק הדינים.

ויקרא פסוקים דלהלן ויחזק אמונתו ענין זה שהשנה ותהדמה הנם בידי ה' בלבד:

"ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן וניקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר תחתנה. ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם" (בראשית ב, פסוקים כא-כב).

"ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו" (שהרדמו ה' בשביל נבואת ברית בין הברית) (בראשית טו, יב).

"אם תשפב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך" (משלי ג, כד).

"אני שכבתי ואישנה הקיצותי פי ה' יסמכני" (תהלים ג, ו).

"יעלזו חסידים בכבוד וירננו על משכבותם. רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם" (תהלים קמט, ה-ו).

"הנה מסתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל. כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות" (שיר השירים ג, ז-ח).

ועוד יאמר מזמור "יושב בסתר עליון" מזמור צא בתהלים.

(הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א)

לשרת את האורחים

כתוב במדרש משלי (פ' טו אות יז) על הפסוק: "טוב אַרְחַת יָרֵק וְאַהֲבָה שֶׁם מְשׁוֹר אֲבוֹס וְשִׁנְאָה בּוֹ". אמר רבי לוי, כנגד מי אמר שלמה פסוק זה, כנגד שני בני אדם שפגעוהו. בשעה שירד ממלכותו והיה מחזר על הפתחים בשביל פרנסה, פגעו בו שני בני אדם שהיו מכירים אותו, בא אחד מהם ונשתטח לפניו, ואמר לו: אדוני המלך, אם רצונך תאכל עמי היום. מיד הלך עמו, והעלה לעלייה וזבח שור, והביא לפניו מטעמים רבים, והתחיל משמיע לו דברי מלכותו, ואמר לו: זכור אתה שעשית כך וכך ביום פלוני שהיית מלך. מיד כיון שהזכיר לו ימי מלכותו, התחיל שלמה בוכה וגועה, וכן כל אותה סעודה, עד שעמד משם שבע מבכייתו.

למחרת פגש אותו חבירו, התחיל משתטח לפניו, ואמר לו: אדוני המלך, רצונך שתגלגל עמי היום אמר לו: שמא אתה מבקש לעשות לי כמו שעשה חברך אתמול אמר לו: אדוני המלך, איש עני אני, אם רצונך, גלגל עמי היום במעט ירק שיש לי. באותה שעה הלך לביתו ורחץ לו ידיו ורגליו, והביא לו מעט ירק, והתחיל אותו האיש לנחמו, ואמר לו: אדוני המלך, שבועה נשבע הקדוש ברוך הוא לאביך שאינו פוסק מלוכה מזרעו, אלא כך היא דרכו של הקדוש ברוך הוא - מוכיח וחוזר ומוכיח, שנאמר "כי את אשר יאהב ה' יוכיח", אבל הקדוש ברוך הוא מחזירך למלכותך.

כיון ששמע שלמה כך, מיד נתקררה דעתו עליו, ושמח באותה סעודה של ירק, ועמד משם שבע. אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' אבון בשם רבי יוסי; כיון שחזר שלמה למלכותו, כתב בחכמתו: "טוב ארוחת ירק ואהבה שם" שאכלתי אצל העני, "משור אבוס ושנאה בו" שהאכילני אותו עשיר שהזכיר לי צערי.

(ר' אברהם ישראל)

משהו לנשמה

הניצוץ שנשמר

בתוך כל נפש יהודית טמון ניצוץ אלוהי. גם אם הניצוץ קטן מאוד, וגם אם הוא חבוי ובלתי-נראה, עדיין הוא קיים ואפשר ללבותו.

אבא, החסיד ר' חנוך-הנדל גלפרין ז"ל, עורר נשמות רבות לתשובה. הוא היה שוחט ומוהל מומחה ובעל מסירות-נפש. אבא ספג את החינוך שהשרישו אדמו"רי חב"ד בחסידיהם, וקיים בכל נפשו ומאודו את הפסוק "כי עליך הורגנו כל היום". הנה סיפורו של ניצוץ יהודי אחד מני רבים שזכה להדליק.

יום אחד פנתה אליו אישה מבוגרת מעירו, חיה-באשה שמה, וביקשה ממנו למול את נכדה. חיה-באשה הייתה רעייתו של החסיד ר' אברהם יפה, שכבר הלך לעולמו. בנס, אברשה, נמשך אחר רוחות הזמן וכבר בנעוריו התחבר לנוער הקומוניסטי.

עם חלוף השנים התקדם אברשה וטיפס במעלות המפלגה הקומוניסטית עד שנעשה אישיות מוכרת וחיונית בה. הוא היה חבר בכמה ועדות חשובות ושימש ראש הלשכה המרכזית של המפלגה בכל האזור.

לא-מעט בכירים במפלגה היו יהודים. מקצתם ניתקו כליל מגע עם יהדותם. היו שהוסיפו לשמור קשר מסויים עם עברם. אברשה היה אחד מהם. מדי שנה, ביום-הכיפורים, נהג לפקוד לזמן קצר את בית-הכנסת.

ויהי היום ולאברשה ואשתו, יהודייה גם היא, נולד בן. אברשה אפילו לא חשב לערוך ברית-מילה, אך אימו לחצה עליו מאוד למול את התינוק. אברשה פחד שאם יתגלה הדבר, יודח מיד מתפקידו והשקעה של שנים תרד לטמיון.

אולם כאשר איימה חיה-באשה שאם לא יובא הרך בברית תאבד עצמה לדעת, נכנע בנה. שני תנאים התנה: תנאי אחד, לקיים את הברית בחשאיות גמורה. תנאי שני - שהברית תתבצע בהיעדרו, כך שאם יתגלה הדבר, יוכל לטעון כי הדבר נעשה ביוזמת אמו ושלא על דעתו.

אבא שמח לקבל עליו את המשימה. חיה-באשה מסרה לו את כתובת מגוריה והם סיכמו ביניהם על שעה. בדרכו לברית אסף אבא עוד שני חסידים, כדי שאחד מהם יהיה סנדק והשני יסייע לו במלאכתו.

כשהגיעו לכתובת מצאו כי התינוק כבר מחותל כראוי, מוכן לעריכת הברית. אבא הוציא מסלו קיטל לבן, שאותו נהג ללבוש גם ביום-כיפור, ומצנפת צחורה, שהיה חובש בעת שערך ברית-מילה.

בתוך שעה קלה הובא הרך בבריתו של אברהם אבינו. כל אותה שעה שהתה אימו של התינוק בחדר סמוך, ורק הסבתא חיה-באשה טרחה סביב החסידים והנימול ודאגה לכל הדרוש.

מכיוון שהורי התינוק לא התכוונו להעניק לו שם יהודי, בחרו לו החסידים שם על דעת עצמם. "ישראל", קראו לו, כשמו של הבעל-שם-טוב, ונימוקם עמם: הבעש"ט הוא שהחדיר את רגש האהבה לכל יהודי וחינך למסור את הנפש למען הזולת.

לאחר הברית הוציאו החסידים מיני מזונות שהביאו עמם. חיה-באשה הביאה בקבוק וודקה והחבורה ישבה לומר 'לחיים'. כוסית ועוד כוסית ובינתיים ירד הערב.

לפתע נשמעו נקישות בדלת. ליבה של חיה-באשה התכווץ מפחד. החסידים הפסיקו את שירתם. כעבור רגע ניצב בדלת אברשה. עיניו התרוצצו כה וכה. ניכר היה עליו כי אובד-עצות הוא ואינו יודע מה עליו לעשות. "נו, אבי הבן, בוא ותגיד עמנו 'לחיים' לכבוד הרך הנימול!", הפר אבא את השתיקה.

בצעדים מהוססים ובלב חרד התקרב אברשה לשולחן והצטרף לחסידים. הוא נטל את כוסית הוודקה שהוגשה לו והתכוון לשתות, כשאבא הניח כיפה על ראשו והזכיר לו לברך "שהכול נהיה בדברו".

החסידים פצחו בניגון. "אברשה", קטע אבא את הניגון, "התזכור את החסיד ר' אברהם יפה, את התפילה שלו ואת הדרת פניו?".

"כן, זוכר אני היטב", ענה אברשה, שלא שכח את אביו.

לאחר עוד כמה כוסיות 'לחיים' נפתחו ליבו ופיו של אברשה. הוא החל להעלות זיכרונות משנות לימודיו ב'חדר'. הוא נזכר בידידיו בני-גילו ונזכר גם בתפילות אביו, שנמשכו עד חצות היום. לפתע עצם את עיניו והחל לשחזר בדקויות קטעים מתפילת אביו: "והוא רחום יכפר עוון..." "הבט משמים וראה כי היינו לעג וקלס"... עיניו העצומות זלגו דמעות.

הדקות היו לשעות והשחר החל לעלות. אבא וחבריו החסידים לא רצו שההתעוררות שאחזה באברשה תחלוף בלא תוצאות. "נו, אברשה, אנחנו איננו מגיעים לקרסוליו של החסיד ר' אברהם יפה, אך דע כי לנשמתו הגדולה לא תהיה מנוחה כל עוד לא תשנה אתה את דרכך. מהיום והלאה עליך להתחיל להניח תפילין, לשמור שבת, להחליף את כלי המטבח ולהקפיד על כשרות..."

אברשה קיבל עליו את כל מה שאמר לו אבא. בשלב מסויים הפכה התרגשותו הפנימית להתלהבות של ממש. הוא קם ממקומו והחל לרקוד: "יהודי נולדתי ויהודי אשאר".

אברשה הצליח להשתחרר מעבודתו הבכירה במפלגה הקומוניסטית. כך היה יכול להתחיל להגשים את ההחלטות שקיבל עליו בברית של בנו. הכנסתו של ישראל בבריתו של אברהם אבינו, החזירה את אברהם לחיקו של עם ישראל...